TIESAS RĪKOJUMS (piektā palāta)

2006. gada 13. jūnijā *

Lieta C-336/05

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2005. gada 7. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2005. gada 15. septembrī, tiesvedībā

Ameur Echouikh

pret

Secrétaire d'État aux Anciens Combattants.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Makarčiks [*J. Makarczyk*], tiesneši R. Šintgens [*R. Schintgen*] (referents) un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*],

* Tiesvedības valoda — franču.

ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*],
sekretārs R. Grass [*R.Grass*],

saskaņā ar Tiesas Reglamenta 104. panta 3. punkta pirmo daļu piedāvājot par lūgumu lemt, izdodot motivētu rīkojumu,

uzklausījusi ģenerāladvokātu,

izdod šo rīkojumu.

Rīkojums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to, kā interpretēt 40.–42. pantu Eiropas Ekonomikas kopienas un Marokas Karalistes Sadarbības nolīgumā, kas parakstīts 1976. gada 27. aprīlī Rabātā un apstiprināts Kopienas vārdā ar Padomes 1978. gada 26. septembra Regulu (EEK) Nr. 2211/78 (OV L 264, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Sadarbības nolīgums"), 64. pantu un 65. pantu Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumā par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, kas parakstīts 1996. gada 26. februārī Briselē un apstiprināts Kopienu vārdā ar Padomes un Komisijas 2000. gada 24. janvāra Lēmumu 2000/204/EK, EOTK (OV L 70, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Nolīgums par asociācijas izveidi"), kā arī EKL 12. pantu un 14. pantu Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā — "ECTK").

2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar prāvu starp Ešuiku [*Echouikh*] un Parlamentāro valsts sekretāru — kara veterānu lietu ministru [*Secrétaire d'État aux Anciens Combattants*] sakarā ar to, ka pēdējais atteica tam piešķirt militāro invaliditātes pensiju.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 40.–42. pants ietilpst Sadarbības nolīguma III sadaļā, kas veltīta sadarbībai darbaspēka jomā.

4 Atbilstoši Sadarbības nolīguma 40. panta pirmajai daļai:

"Katras dalībvalsts attieksme pret darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi un nodarbināti dalībvalsts teritorijā, darba apstākļu un atalgojuma ziņā nav diskriminējoša viņu pilsonības dēļ, salīdzinot ar savas valsts pilsoņiem."

5 Šī paša nolīguma 41. pantā ir noteikts:

"Saskaņā ar turpmāko punktu noteikumiem pret darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi, un viņu ģimenes locekļiem, kas dzīvo kopā ar viņiem, sociālā nodrošinājuma

jomā attiecas sistēma, kas nediskriminē pilsonības dēļ salīdzinājumā ar tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tie tiek nodarbināti."

6 Sadarbības nolīguma 42. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

"Viena gada laikā pēc šī nolīguma spēkā stāšanās Sadarbības padome pieņem noteikumus 41. pantā izklāstīto principu īstenošanai."

7 Nolīguma par asociācijas izveidi VI sadaļas, kas veltīta it īpaši sadarbībai sociālajā jomā, 64. un 65. pants ietilpst I nodaļā "Noteikumi attiecībā uz darba ņēmējiem",.

8 Nolīguma par asociācijas izveidi 64. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Katras dalībvalsts attieksme pret darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi un nodarbināti dalībvalsts teritorijā, darba apstākļu, atalgojuma ziņā un atlaišanas no darba gadījumā nav diskriminējoša viņu pilsonības dēļ, salīdzinot ar saviem pilsoņiem."

9 Atbilstoši šī paša nolīguma 65. panta 1. punktam:

"Saskaņā ar turpmāko punktu noteikumiem darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi, un viņu ģimenes locekļiem, kas dzīvo kopā ar viņiem, sociālā nodrošinājuma jomā ir

nodrošināta sistēma, kas nediskriminē pilsonības dēļ salīdzinājumā ar tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tie tiek nodarbināti.

Sociālā nodrošinājuma jēdziens aptver tās sociālā nodrošinājuma jomas, kas attiecas uz slimības un maternitātes pabalstiem, invaliditātes, vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalstiem, nelaimes gadījumu darbā un arodslimību pabalstiem, apbedīšanas, bezdarbnieku un ģimenes pabalstiem.

[..]"

10 Nolīguma par asociācijas izveidi 67. panta 1. punktā ir noteikts:

"Viena gada laikā pēc šī nolīguma spēkā stāšanās Asociācijas padome pieņem noteikumus 65. pantā izklāstīto principu īstenošanai."

11 Nolīgums par asociācijas izveidi saskaņā ar tā 96. panta 1. punktu stājās spēkā 2000. gada 1. martā.

12 Minētā 96. panta 2. punkts paredz, ka Nolīgums par asociācijas izveidi, stājoties spēkā, aizstāj Sadarbības nolīgumu.

ECTK

13 ECTK 14. pants ir formulēts šādi:

"Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas, neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, ticības, politiskajiem vai citiem uzskatiem, valstiskās vai sociālās izcelsmes, piederības kādai nacionālajai mazākumtautībai, mantiskā stāvokļa, kārtas vai jebkura cita stāvokļa."

14 Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Papildu protokola 1. pantam (turpmāk tekstā — "Papildu protokols"):

"Jebkurai fiziskai vai juridiskai personai ir tiesības uz īpašumu. [..]"

Valsts tiesiskais regulējums

15 *Code des pensions militaires d'invalidité et des victimes de la guerre* (Militāro invaliditātes un kara upuru pensiju kodekss, turpmāk tekstā — "Kodekss") L. 252-2. pantā, kas ietilpst šī kodeksa VII sadaļā "Šī kodeksa noteikumu attiecināšana uz noteiktiem ārvalstniekiem [..]", ir noteikts:

"Ārvalstnieki un bezvalstnieki, uz kuriem šī kodeksa noteikumi tieši neattiecas, var uz tiem atsaukties, ja pirms notikuma, kurš viņiem radīja zaudējumus un kurš dod

tiesības saņemt pensiju, viņi dienējuši Francijas armijā kā iesauktie vai brīvprātīgie un

1) ja viņi bija cietušie notikumos, kuri risinājās Francijā vai viņiem esot deportētiem ārpus Francijas, tādos apstākļos, kas paredzēti kodeksa pirmās daļas II sējuma III sadaļā;

2) ja piespiedu mobilizācijas Berlīnes–Romas ass armijās rezultātā viņi kļuva par invalīdiem.

Francijas pilsoņi, kas ir viņu tiesību pārņēmēji, var atsaukties uz šiem pašiem noteikumiem.

Šīs personas nevar atsaukties uz šiem noteikumiem, ja to dzīvesvieta vairs neatrodas Francijas teritorijā vai [Francijas] aizjūras teritorijās, kas paredzētas Kodeksa L. 137. pantā, vai tās pēc sava lūguma ir ieguvušas pilsonību, kas nav to izcelsmes valsts vai Francijas pilsonība."

16 Atbilstoši Kodeksa L. 21. pantam:

"Pensijas pieteikumi ir pieņemami bez termiņa ierobežojuma."

17 1959. gada 26. decembra Likuma Nr. 59-1454 par 1960. gada budžetu (1959. gada 27. decembra *JORF*, 12363. lpp., turpmāk tekstā — "1959. gada 26. decembra likums") 71. pants ir formulēts šādi:

"I — Sākot ar 1961. gada 1. janvāri, pensijas, pabalsti vai mūža pensijas, kuras izmaksā no valsts vai valsts iestāžu budžeta un uz kurām var pretendēt to valstu vai teritoriju, kuras kādreiz piederēja Francijas Savienībai vai Kopienai vai kuras bija Francijas protektorāts vai tās pakļautībā, pilsoņi, parastajā laika posmā, kad tās tiek personīgi lietotas, tiks aizstātas ar ikgadējiem pabalstiem frankos un tiks aprēķinātas, pamatojoties uz tarifiem, kas ir spēkā attiecībā uz šīm pensijām un pabalstiem to aizstāšanas dienā.

II — Ar dekrētiem katrā konkrētā gadījumā var noteikt nosacījumus un termiņus, kuros 1. punktā paredzētā pabalsta saņēmēji var lūgt šo pabalstu aizstāt ar vispārēju pabalstu, kas būs vienreizējs un visaptverošs un vienāds ar ikgadējo pabalstu pieckāršā apmērā.

[..]"

18 2001. gada 30. novembra spriedumā *Conseil d'État* [Valsts padome] (Francija) atzina:

"Ņemot vērā to, ka saskaņā ar *Code des pensions civiles et militaires de retraite* (Militārajā un alternatīvajā dienestā dienējušo personu vecuma pensiju kodekss) L. 1. pantu [..] pensijas ir finansiāli pabalsti, personīga rakstura pabalsti un mūža pensijas, uz kurām ir tiesības tām šajā pantā uzskaitītajām valsts amatpersonām, kuras pildīja dienestu līdz viņu dienesta attiecību pārtraukšanai likumā paredzētajā kārtībā; ka *cour* [*administrative d'appel de Paris*] (Parīzes Administratīvā apelācijas tiesa) tādējādi nepieļāva tiesību kļūdu, atzīstot, ka šīs pensijas ir parādi, uz kuriem attiecas īpašuma prasība [..] Papildu protokola 1. panta [..] izpratnē;

Ņemot vērā to, ka personu, kas atrodas analogās situācijās, nošķiršana ir diskriminējoša ECTK 14. panta formulējuma [..] izpratnē, ja tai nav objektīva un saprātīga pamatojuma [..];

Ņemot vērā to, ka no paša 1959. gada 26. decembra likuma 71. panta [..] izriet, ka tajā minēto valstu pilsoņi, atbilstoši šim pantam, pensijas vietā turpmāk saskaņā ar *Code des pensions civiles et militaires de retraite* paredzētiem nosacījumiem saņems pabalstu, ko nevarēs palielināt; ka tādējādi, lai kāds arī bija šo noteikumu sagatavošanas darbos parādītais likumdevēja sākotnējais nolūks, tiesa nepieļāva tiesību kļūdu, atzīstot, ka šis pants rada atšķirīgu attieksmi pret pensionāriem, pamatojoties vienīgi uz viņu pilsonību;

Ņemot vērā to, ka vecuma pensijas valsts amatpersonām ir atlikts maksājums, kas paredzēts, lai tām nodrošinātu viņu ieņemtajam amatam atbilstošus materiālos dzīves apstākļus; ka, ņemot vērā vecuma pensijas mērķi, atšķirīgā bijušo Francijas valsts amatpersonu situācija sakarā ar to, ka tām ir Francijas vai no Francijas neatkarību atguvušo valstu pilsonība, nepamato atšķirīgo attieksmi pret tām; ka, ja no 1959. gada 26. decembra likuma 71. panta noteikumu [..] sagatavošanas darbiem izriet, ka šo noteikumu mērķis it īpaši bija izdarīt secinājumus no šajā pantā minēto valstu neatkarības un to turpmākās, no Francijas neatkarīgas, ekonomiskās attīstības, kas nepamato šo pensiju palielināšanu atkarībā no izmaiņām algās, kas tika maksātas Francijas ierēdņiem, tad nevar uzskatīt, ka atšķirīgā attieksme, ko šie noteikumi rada attiecībā pret pensiju saņēmējiem tikai to pilsonības dēļ, balstās uz kritēriju, kas ir saistīts ar šo mērķi; ka, ņemot vērā to, šie noteikumi līdz ar to nav saderīgi ar [ECTK] 14. panta formulējumu [..], tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīstot, ka šie noteikumi nevarēja pamatot aizsardzības ministra X iesniegtā lūguma atteikumu [..]."

19 Valsts tiesiskais regulējums tika grozīts 2002. gada decembrī, taču uz ārvalsts pilsoni, kas atrodas tādā situācijā kā Ešuiks, šie grozījumi neattiecas.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

20 No pamata lietas materiāliem izriet, ka Ešuiks — 1930. gadā dzimis Marokas pilsonis, kas dzīvo Francijā — dienēja Francijas armijā no 1949. gada 19. augusta līdz 1964. gada 16. augustam.

21 2002. gada 28. janvārī viņš saskaņā ar Kodeksa L. 252-2. pantu lūdza piešķirt militāro invaliditātes pensiju sakarā ar slimības, kas viņam tika atklāta 1953. gada 26. februārī Saigonā [*Saïgon*], kur viņš atradās dienesta vajadzībās Francijas armijā, izraisītajām sekām.

22 Kaut arī par šo lūgumu bija izveidots tikai pagaidu protokols, atzīstot tiesības uz pensiju, kas aprēķināta, balstoties uz 10 % invaliditātes pamata, kura radusies saistībā ar dienesta laikā iegūtu slimību, aizsardzības ministrs ar 2004. gada 24. maija lēmumu šo lūgumu noraidīja, jo uz to attiecas 1959. gada 26. decembra likuma 71. pants, saskaņā ar kuru Francijas Republika, sākot ar 1961. gada 1. janvāri, pārstāja atzīt tajā minēto trešo valstu, kuru vidū ir arī Marokas Karaliste, pilsoņu tiesības saskaņā ar iepriekš minēto Kodeksu.

23 2004. gada 6. jūlijā Ešuiks cēla prasību pret šo lēmumu *Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan* [Morbiānas departamenta militāro pensiju tiesā].

24 Lai pamatotu savu prasību, Ešuiks norāda, ka ir skaidrs, ka viņš dzīvo Francijas teritorijā un ka notikums, kurš radīja zaudējumus un uz kuru viņš atsaucās savā pieteikumā par pensijas piešķiršanu, radies no viņa dienesta Francijas armijā. Tā kā viņš ir izpildījis visus nosacījumus, ko paredz valsts tiesiskais regulējums, izņemot nosacījumu par Francijas pilsonību, lai saņemtu lūgto pabalstu, minētais noraidošais lēmums pārkāpj principu par visa veida diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu, ko jo īpaši paredz Nolīgums par asociācijas izveidi un ECTK, ciktāl pensijas atteikums ir balstīts tikai uz to, ka prasītājs ir Marokas pilsonis.

25 Kaut arī atzīstot, ka, ja Ešuiks būtu Francijas pilsonis, nepastāvētu nekādi šķēršļi viņa lūgtās pensijas piešķiršanai, iesniedzējtiesā valdības komisārs tomēr apgalvo, ka Ešuiks, tā kā viņš vairs nedien Francijas armijā, nevar atsaukties uz Nolīgumu par asociācijas izveidi, jo tā 64. pants attiecas tikai uz tiem darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi un kas ir "nodarbināti" uzņemošās dalībvalsts teritorijā, kas nozīmē to, ka attiecīgajai personai ir jāveic algota profesionālā darbība. Turklāt šī paša nolīguma 65. pants attiecas uz sociālā nodrošinājuma jomu, bet šī lieta skar tikai tā valsts tiesiskā regulējuma piemērošanu, kas attiecas uz militārajām invaliditātes pensijām un uz to valstu pilsoņu tiesībām, kas agrāk atradās Francijas pakļautībā.

26 Šādos apstākļos *Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai Nolīguma [par asociācijas izveidi] 64. un 65. pantam ir tieša iedarbība?

2) Gadījumā, ja kāda iemesla dēļ minētais Nolīgums [..] šajā lietā nav piemērojams, vai ir jāuzskata, ka Sadarbības nolīguma [..], kuru paredzēts aizstāt ar Nolīgumu par asociācijas izveidi, 40.–42. panta noteikumiem ir tieša iedarbība?

3) Vai Marokas pilsonis, kurš dienējis kādas dalībvalsts bruņotajos spēkos, tai skaitā ārpus šīs valsts teritoriālajām robežām, ietilpst "darba ņēmēju" kategorijā iepriekš minēto Nolīguma [par asociācijas izveidi] 64. un 65. panta un Sadarbības nolīguma [..] 40.–42. panta izpratnē?

4) Neatkarīgi no tā, vai iepriekš minēto nolīgumu, kas ar Marokas Karalisti parakstīti 1976. gadā un 1996. gadā, noteikumiem ir tieša iedarbība, vai Marokas pilsonis, ja tas ietilpst "darba ņēmēju" kategorijā iepriekš minēto noteikumu izpratnē Kopienas juridiskajā sistēmā, var atsaukties uz EKL 12. pantā [..] un [ECTK] 14. pantā paredzētā vispārējā nediskriminācijas principa pilsonības dēļ tiešo iedarbību?

5) Vai kādas dalībvalsts bruņotajos spēkos dienējošā Marokas pilsoņa lūgtā militārā invaliditātes pensija saistībā ar negadījuma sekām vai slimību, kas radušies šī militārā dienesta laikā, ietilpst Nolīguma [par asociācijas izveidi] 64. pantā paredzētajā darba samaksas kategorijā vai šī nolīguma 65. pantā paredzētajā sociālā nodrošinājuma sistēmas pabalstu kategorijā?

6) Vai Nolīguma [par asociācijas izveidi] 64. un 65. pants un, pirms minētā Nolīguma spēkā stāšanās, Sadarbības nolīguma [..] 40.–42. pants vai arī EKL

12. pants [..] un [ECTK] 14. pants liedz dalībvalstij atsaukties uz valsts tiesiskajā regulējumā paredzētajiem ierobežojošajiem noteikumiem saistībā ar Marokas pilsoņa pilsonību, lai:

— atteiktos piešķirt militāro invaliditātes pensiju, kas bez šī ierobežojuma tiktu piešķirta šīs valsts pilsoņiem, kuri līdzīgi kā minētā persona pastāvīgi uzturas tās teritorijā, atrodas tādā pašā situācijā un ir dienējuši šīs dalībvalsts bruņotajos spēkos tādos pašos apstākļos kā minētā persona?

— attiecībā uz šo personu piemērotu atšķirīgus nosacījumus no tiem, kādus tā piemēro saviem pilsoņiem saistībā ar militārā dienesta laikā radušos negadījuma seku vai slimību kompensācijai paredzētās militārās pensijas piešķiršanu, aprēķināšanu un ilgumu?

7) Vai tas, ka attiecīgā persona tās pieteikuma par pensijas piešķiršanu iesniegšanas laikā nestrādā, un negadījums vai slimība, ar kuru šis pieteikums ir pamatots, radusies iepriekšējā militārā dienesta laikposmā, proti, laika periodā no 1949. gada 19. augusta līdz 1964. gada 16. augustam un ārpus tās dalībvalsts teritoriālajām robežām, kurā attiecīgā persona dienēja kā militārpersona, šajā gadījumā — Saigonā, var ietekmēt atbildes uz iepriekš minētajiem jautājumiem?"

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

27 Francijas valdība Tiesai iesniegtajos rakstiskajos apsvērumos uzskata, ka Tiesai nav jāatbild uz uzdotajiem jautājumiem.

28 Pēc 2005. gada 10. augusta sprieduma, kurā Valsts padome atzina, ka 1959. gada 26. decembra likuma 71. panta noteikumi neiestājas pret to, ka pensijas pieteikums, pat ja tas ir iesniegts pēc 1961. gada 1. janvāra, tiek izskatīts, ņemot vērā attiecīgās personas tiesības pieteikuma iesniegšanas brīdī saskaņā ar tiesību aktiem pensiju jomā, kompetentās valsts iestādes 2005. gada 12. decembrī būtu nolēmušas apmierināt Ešuika pieteikumu. Tādējādi, Ešuika lūgumam esot pilnībā apmierinātam, būtu zudis iesniedzējtiesā izskatāmās lietas priekšmets.

29 Atbildot uz Tiesas kancelejas vēstuli, kurā *Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan* tika prasīts, vai šādos apstākļos tā uztur savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tās priekšsēdētājs atzīmēja, ka saskaņā ar Ešuika dotajām norādēm 2006. gada 2. februāra tiesas sēdē, pirmkārt, vēl ir jāveic pasākumi, lai viņš varētu saņemt lūgto invaliditātes pensiju un, otrkārt, tā kā kompetentās iestādes nebija gatavas viņam pārskaitīt nokavējuma procentus, viņš neatteicās no prasības.

30 Iesniedzējtiesas priekšsēdētājs piebilda, ka pat tad, ja šādos apstākļos pieņemtu, ka minētā pensija tiktu piešķirta sakarā ar to, ka valsts tiesa būtu pieņēmusi lēmumu, kas attiecas uz Tunisijas pilsoni un kas nepasludina par spēkā neesošiem attiecīgos tiesību aktus, uzdotie jautājumi joprojām būtu aktuāli, it īpaši tāpēc, lai no Kopienu tiesību prasību viedokļa novērtētu Francijas iestāžu nokavēšanos apmierināt Ešuika 2002. gada 28. janvārī iesniegto pensijas pieteikumu un tikai tāpēc, ka tam ir Marokas pilsonība, šis nokavējums nav kompensēts vēl līdz šim brīdim.

31 Arī *Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan* 2006. gada 2. februārī nolēma neatcelt savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

32 Šajā sakarā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienīgi valsts tiesas, kuru izskatīšanai ir iesniegts strīds un kurām ir jāuzņemas atbildība par atbilstoša juridiska lēmuma pieņemšanu, var novērtēt, ievērojot katras lietas īpatnības, gan prejudiciāla nolēmuma nepieciešamību sava sprieduma pieņemšanai, gan Tiesai uzdoto jautājumu atbilstību (skat. it īpaši 2001. gada 13. marta spriedumu lietā C-379/98 *PreussenElektra*, *Recueil*, I-2099. lpp., 38. punkts, un 2003. gada 12. jūnija spriedumu lietā C-112/00 *Schmidberger*, *Recueil*, I-5659. lpp., 31. punkts).

33 Tādējādi, lietas materiālos neesot norādei, kas acīmredzami liecinātu par to, ka valsts tiesas lūgtajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamata prāvā pastāvošo faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī, ka lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izvirzītā problēma ir hipotētiska, Tiesai ir jāpieņem nolēmums par valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

34 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 104. panta 3. punkta pirmo daļu, ja atbilde uz jautājumu, kas Tiesai ir nodots prejudiciāla nolēmuma sniegšanai, skaidri izriet no judikatūras, Tiesa pēc tam, kad ir uzklausījusi ģenerāladvokātu, jebkurā brīdī var izdot motivētu rīkojumu, kurā ir norāde uz attiecīgo judikatūru. Tiesa uzskata, ka tāda situācija ir pamata lietā.

35 Ar saviem septiņiem jautājumiem, kurus vajadzētu skatīt visus kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Sadarbības nolīguma 40.–42. pants, Nolīguma par asociācijas izveidi 64. un 65. pants, kā arī EKL 12. pants un ECTK 14. pants ir jāinterpretē tā, ka tie

iestājas pret to, ka uzņemošā dalībvalsts atsakās piešķirt militāro invaliditātes pensiju Marokas pilsonim, kurš dienējis šīs valsts armijā un dzīvo tās teritorijā, tikai viņa Marokas pilsonības dēļ.

36 Vispirms jāatzīst, ka, ņemot vērā, pirmkārt, Nolīguma par asociācijas izveidi 96. panta noteikumus, saskaņā ar kuriem tas, stājoties spēkā, proti, no 2006. gada 1. marta, aizstāj Sadarbības nolīgumu, un, otrkārt, to, ka Ešuiks iesniedza savu pensijas pieteikumu 2002. gada 28. janvārī, pamata prāvas faktiskajiem apstākļiem *ratione temporis* ir piemērojams tikai Nolīgums par asociācijas izveidi.

37 Turklāt, ņemot vērā šajā gadījumā lūgtā pabalsta raksturu, ir jāsāk ar minētā nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas piemērošanas nosacījumu izskatīšanu.

38 Lai sniegtu iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, ir jāizskata, pirmkārt, tas, vai uz minēto tiesību noteikumu Nolīgumā par asociācijas izveidi var atsaukties privātpersona valsts tiesā, un, apstiprinošas atbildes gadījumā, otrkārt, jānosaka šajā tiesību normā paredzētā nediskriminācijas principa piemērojamība.

Par Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmās daļas tiešu iedarbību

39 Šajā sakarā svarīgi ir atgādināt, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktam ir tieša iedarbība, kas nozīmē to, ka indivīdiem, uz kuriem tas attiecas, ir tiesības uz to atsaukties valsts tiesās [skat. 1991. gada

31. janvāra spriedumu lietā C-18/90 *Kziber, Recueil*, I-199. lpp., 15.–23. punkts; 1994. gada 20. aprīļa spriedumu lietā C-58/93 *Yousfi, Recueil*, I-1353. lpp., 16.–19. punkts, un 1996. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-126/95 *Hallouzi-Choho, Recueil*, I-4807. lpp., 19. un 20. punkts; 2003. gada 12. februāra rīkojumu lietā C-23/02 *Alami, Recueil*, I-1399. lpp., 22. punkts, un 2004. gada 27. aprīļa rīkojumu lietā C-358/02 *Haddad*, Krājumā nav publicēts, 26. punkts; pēc analoģijas skat. arī 1995. gada 5. aprīļa spriedumu lietā C-103/94 *Krid, Recueil*, I-719. lpp., 21.–24. punkts, un 1998. gada 15. janvāra spriedumu lietā C-113/97 *Babahenini, Recueil*, I-183. lpp., 17. un 18. punkts, kas sniegti attiecībā uz 39. panta 1. punktu — kurš ir formulēts tāpat kā iepriekš minētais 41. panta 1. punkts — Sadarbības nolīgumā starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Alžīrijas Tautas Demokrātisko Republiku, kas parakstīts 1976. gada 26. aprīlī Alžīrā un apstiprināts Kopienas vārdā ar Padomes 1978. gada 26. septembra Regulu (EEK) Nr. 2210/78 (OV L 263, 1. lpp., turpmāk tekstā — " EEK un Alžīrijas nolīgums")].

40 Tomēr, kā Eiropas Kopienu Komisija pamatoti atzīmēja, šī judikatūra ir pilnībā attiecināma uz Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmo daļu, kas ir formulēta tāpat kā Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punkts, turklāt Nolīgumā par asociācijas izveidi izvirzītie mērķi tieši izriet no mērķiem, uz kuriem balstās Sadarbības nolīgums.

41 Jāpiebilst, ka saskaņā ar šī rīkojuma 39. punktā minēto judikatūru Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktam un EEK un Alžīrijas nolīguma 39. panta 1. punktam, kuri aizliedz Marokas un Alžīrijas pilsoņu diskriminācijū pilsonības dēļ sociālā nodrošinājuma jomā, salīdzinājumā ar uzņemošās dalībvalsts pilsoņiem ir tieša iedarbība, neraugoties uz to, ka šajos nolīgumos paredzētā Sadarbības padome nepieņēma noteikumus saskaņā ar Sadarbības nolīguma 42. panta 1. punktu un EEK un Alžīrijas nolīguma 40. panta 1. punktu minēto nolīgumu, attiecīgi, 41. pantā un 39. pantā izklāstīto principu īstenošanai (1999. gada 4. maija spriedums lietā C-262/96 *Sürül, Recueil*, I-2685. lpp., 66. punkts).

42 Tie paši apsvērumi identisku iemeslu dēļ ir derīgi arī attiecībā uz Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmo daļu, kas nozīmē to, ka tam, ka ar šo nolīgumu izveidotā Asociācijas padome nepieņēma lēmumu saskaņā ar minētā nolīguma 67. panta 1. punktu, nav nozīmes.

Par Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmās daļas piemērojamību

43 Lai noteiktu Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmajā daļā noteiktā nediskriminācijas principa piemērojamību, ir jāpārbauda, pirmkārt, vai persona, kas atrodas tādā situācijā kā Ešuiks, ir uzskatāma par "darba ņēmēju", uz kuru attiecas šis noteikums, un, otrkārt, vai uz tādu militārās invaliditātes pensiju, par kādu ir šī pamata prāva, attiecas "sociālā nodrošinājuma" joma šī paša noteikuma izpratnē.

44 Attiecībā, pirmkārt, uz minētās tiesību normas piemērojamību personām Tiesa jau atzina, ka jēdziens "darba ņēmējs" Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktā attiecas gan uz strādājošiem darba ņēmējiem, gan uz tiem, kas ir pametuši darba tirgu, sasniedzot vecuma pensijas saņemšanai nepieciešamo vecumu vai arī iestājoties vienam no riskiem, kas dod tiesības saņemt pabalstu atbilstoši citām sociālā nodrošinājuma jomām (skat. it īpaši iepriekš minētā sprieduma lietā *Kziber* 27. punktu, un iepriekš minētā rīkojuma lietā *Alami* 27. punktu).

45 Tā kā Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punkts un Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmā daļa ir formulēta vienādi, minētā judikatūra pēc analoģijas ir attiecināma arī uz pēdējo tiesību normu.

46 Līdz ar to tas, ka Ešuiks sava invaliditātes pensijas pieteikuma iesniegšanas brīdī vairs nestrādāja, nenozīmē, ka uz viņu neattiecas minētās tiesību normas piemērojamība personām.

47 Attiecībā uz to, ka Ešuiks dienēja uzņemošās dalībvalsts armijā, Tiesa jau atzina, ka persona, kas pilda brīvprātīgu vai obligātu militāro dienestu, ir jāuzskata par "darba ņēmēju", ņemot vērā pakļautības attiecības dienesta pienākumu izpildē bruņotajos spēkos un algu, kuru attiecīgā persona par to saņem (šajā sakarā pēc analoģijas skat. 1997. gada 13. novembra spriedumu lietā C-248/96 *Grahame* un *Hollanders*, *Recueil*, I-6407. lpp., 27.–33. punkts).

48 Šādos apstākļos, tā kā ir skaidrs, ka Ešuiks ir Marokas pilsonis, kas Francijā — dalībvalstī, kurā viņš dzīvo — veica algotu darbu, viņš ir jāuzskata par "darba ņēmēju" Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmās daļas izpratnē.

49 Otrkārt, attiecībā uz Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmajā daļā izklāstītā nediskriminācijas principa materiālo piemērošanas jomu jāatzīst, ka šī punkta otrā daļa skaidri attiecas uz invaliditātes pabalstiem tajās sociālā nodrošinājuma jomās, uz kurām attiecas minētais pants.

50 Turklāt Tiesa vairākkārt ir nospriedusi (iepriekš minētie spriedumi lietā *Kziber*, 25. punkts, lietā *Yousfi*, 24. punkts, un lietā *Hallouzi-Choho*, 25. punkts; iepriekš minētie rīkojumi lietā *Alami*, 23. punkts, un lietā *Haddad*, 27. punkts, kā arī pēc analoģijas skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Krid*, 32. punkts, un lietā *Babahenini*, 26. punkts), ka Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktā minētais jēdziens "sociālais nodrošinājums" ir jāsaprot tāpat kā identiskais jēdziens, kas ir

minēts Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma shēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, ko groza un atjaunina Padomes 1996. gada 2. decembra Regula (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Regula Nr. 1408/71").

51 Šī judikatūra to pašu iemeslu dēļ, kas izklāstīti šī rīkojuma 40. un 45. punktā, pēc analoģijas ir attiecināma arī uz Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmo daļu.

52 Tomēr Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punktā ir uzskaitītas sociālā nodrošinājuma jomas, kuras ietilpst šīs Regulas piemērošanas jomā, starp kurām saskaņā ar minētā 1. punkta b) apakšpunktu skaidri ir arī "invaliditātes pabalsti".

53 Līdz ar to tāda veida pabalsti, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, ietilpst Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmās daļas materiālās piemērošanas jomā.

54 Iesniedzējtiesas norādītie apstākļi, saskaņā ar kuriem slimība, kas pamato Ešuika iesniegto invaliditātes pensijas pieteikumu, radusies iepriekšējā militārā dienesta, kurš tika pildīts ārpus uzņemošās dalībvalsts teritoriālajām robežām, laikā, proti, periodā no 1949. gada līdz 1964. gadam, nevar ietekmēt šo secinājumu. Pirmkārt, ir neapstrīdami, ka šis dienesta laiks, kurā radās slimība, kas pamato minēto pieteikumu, kas tiek ņemts vērā pensijas aprēķināšanai, tika pabeigts tajā valstī,

kura bija attiecīgās personas darba devējs; tas nozīmē, ka šajā gadījumā pastāv saikne starp Ešuiku un attiecīgo dalībvalsti (šajā sakarā skat. 1993. gada 30. marta spriedumu lietā C-282/91 *De Wit, Recueil*, I-1221. lpp., 21. punkts). Otrkārt, minētajā laikā radusies slimība ir situācija, kas radās pirms Nolīguma par asociācijas izveidi spēkā stāšanās, taču tās turpmākās sekas, tādas kā iespēja saņemt militāro invaliditātes pensiju par šo slimību, nosaka minētais nolīgums un it īpaši tā 65. panta 1. punkts, un nevar uzskatīt, ka, piemērojot šo tiesību normu no minētā nolīguma spēkā stāšanās attiecībā uz šādu pensijas pieteikumu, tiek ietekmēta situācija, kas radās pirms šī nolīguma spēkā stāšanās (šajā sakarā pēc analoģijas skat. 2002. gada 29. janvāra spriedumu lietā C-162/00 *Pokrzeptowicz-Meyer, Recueil*, I-1049. lpp., 49.–52. punkts).

55 Visbeidzot, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru arī Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktā noteiktais princips, ka pret darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi, un viņu ģimenes locekļiem, kas dzīvo kopā ar viņiem, sociālā nodrošinājuma jomā jāattiecas bez diskriminācijas pilsonības dēļ salīdzinājumā ar tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tie tiek vai tika nodarbināti, nozīmē to, ka pret šajā tiesību normā minētajām personām ir jāattiecas tā, it kā tie būtu attiecīgās dalībvalsts pilsoņi (it īpaši skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Hallouzi-Choho* 35. punktu un iepriekš minētā rīkojuma lietā *Alami* 30. punktu).

56 Šis princips tādējādi nozīmē, ka personas, kas ietilpst Sadarbības nolīguma minētās tiesību normas piemērošanas jomā, var saņemt sociālā nodrošinājuma pabalstus saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā uzņemošās dalībvalsts pilsoņi un uzņemošā dalībvalsts savos tiesību aktos nevar noteikt šīm personām papildu vai stingrākus nosacījumus kā tos, kas ir piemērojami šīs valsts pilsoņiem (it īpaši skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Hallouzi-Choho* 36. punktu un iepriekš minētā rīkojuma lietā *Alami* 31. punktu, kā arī pēc analoģijas skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Babahenini* 29. punktu un sprieduma lietā *Sürül* 97. punktu).

57 Līdz ar to par nesaderīgu ar minēto nediskriminācijas principu ir jāuzskata ne tikai attiecīgās dalībvalsts pilsonības prasības attiecināšana uz Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktā minētajām personām, bet arī jebkurš cits nosacījums, kas netiek piemērots pilsoņiem (skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Hallouzi-Choho* 37. punktu un iepriekš minētā rīkojuma lietā *Alami* 32. punktu, kā arī pēc analoģijas skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Babahenini* 30. punktu).

58 Šie paši apsvērumi šī rīkojuma 40., 45. un 51. punktā minēto iemeslu dēļ pēc analoģijas ir attiecināmi uz Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmo daļu.

59 Tomēr šajā gadījumā ir skaidrs, ka pamata prāvā aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums nepieļauj militārās invaliditātes pensijas piešķiršanu Marokas pilsonim tikai pensijas pieteikuma iesniedzēja pilsonības dēļ.

60 Tāpēc šāds tiesiskais regulējums šķiet nesaderīgs ar Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmajā daļā noteikto nediskriminācijas principu. No šī principa faktiski izriet, ka Marokas pilsonim, kurš dienēja uzņemošās dalībvalsts bruņotajos spēkos, kuras teritorijā viņš dzīvo un tādējādi ir izpildījis visus prasītos nosacījumus, izņemot to, kas attiecas uz pilsonību, lai varētu saņemt tādu pabalstu, kāds tiek prasīts pamata lietā, nevar atteikt piešķirt minēto pensiju tikai viņa pilsonības dēļ (pēc analoģijas skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Krid*, 40. punkts, un lietā *Babahenini*, 31. punkts).

61 Ņemot vērā iepriekš minēto, vairs nav jālemj par citiem prejudiciālo jautājumu aspektiem.

62 Vispirms, tā kā Marokas pilsoņi, tādi kā Ešuiks, valsts tiesās var atsaukties uz Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmo daļu, lai novērstu valsts iekšējās tiesībās paredzētu viņam nelabvēlīgu normu piemērošanu, vairs nav jāinterpretē šī paša nolīguma 64. pants.

63 Tālāk — EKL 12. pantu, kas reglamentē nediskriminācijas pilsonības dēļ vispārējo principu, ir paredzēts piemērot autonomi tikai tādās situācijās, kuras reglamentē Kopienu tiesības un attiecībā uz kurām Līgums neparedz īpašas nediskriminācijas normas (šajā sakarā it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Sürül*, 64. punkts; 2003. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-422/01 *Skandia* un *Ramstedt*, *Recueil*, I-6817. lpp., 61. punkts, un 2006. gada 16. februāra spriedumu lietā C-185/04 *Öberg*, Krājums, I-1453. lpp., 25. punkts). Tomēr minētais vispārējais princips īpašā veidā tiek piemērots sociālā nodrošinājuma jomā, it īpaši attiecībā uz Nolīguma par asociācijas izveidi 65. pantu.

64 Visbeidzot, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru (it īpaši skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Schmidberger* 71.–73. punktu un iepriekš minēto judikatūru) pamattiesības ir to tiesību vispārējo principu neatņemama sastāvdaļa, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa, un šim nolūkam Tiesa iedvesmojas no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām, kā arī no starptautiskajos cilvēktiesību aizsardzības instrumentos sniegtajiem norādījumiem, sakarā ar kuriem dalībvalstis ir sadarbojušās vai kurus tās ir parakstījušas, ECTK šajā kontekstā piešķirot īpašu nozīmi. Ar šo judikatūru nostiprinātie principi no jauna tika apstiprināti Vienotā Eiropas akta preambulā, pēc tam — Līguma par ES F panta 2. punktā. No iepriekš minētā izriet, ka Kopienā nav pieļaujami pasākumi, kas nav saderīgi ar tādā veidā atzītu un nodrošinātu cilvēktiesību ievērošanu.

65 Tomēr šajā sakarā ir pietiekami atzīmēt, ka šajā rīkojumā dotā Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmās daļas interpretācija atbilst ECTK 14. panta un tās Papildu protokola 1. panta prasībām, kā tās it īpaši interpretēja Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā 1996. gada 16. septembra spriedumā *Gaygusuz/* Austrija (*Recueil des arrêts et décisions*, 1996-IV, 1129. lpp.), tādējādi Tiesa var sniegt iesniedzējtiesai visus nepieciešamos interpretācijas elementus, lai pēdējā varētu izvērtēt attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderību ar pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa un kuras ir nostiprinātas ECTK.

66 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Nolīguma par asociācijas izveidi 65. panta 1. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek aizliegts uzņemošajai dalībvalstij atteikt piešķirt militāro invaliditātes pensiju tādam Marokas pilsonim, kurš ir dienējis šīs valsts bruņotajos spēkos un dzīvo tās teritorijā, tikai tā iemesla dēļ, ka attiecīgajai personai ir Marokas pilsonība.

Par tiesāšanās izdevumiem

67 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, izņemot minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumus, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta), nospriež:

65. panta 1. punkta pirmā daļa Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumā par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, kas parakstīts 1996. gada 26. februārī Briselē un apstiprināts Kopienu vārdā ar Padomes un Komisijas 2000. gada 24. janvāra Lēmumu Nr. 2000/204/EK, EOTK ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek aizliegts uzņemošajai dalībvalstij atteikt piešķirt militāro invaliditātes pensiju tādam Marokas pilsonim, kurš ir dienējis šīs valsts bruņotajos spēkos un dzīvo tās teritorijā, tikai tā iemesla dēļ, ka attiecīgajai personai ir Marokas pilsonība.

[Paraksti]